

نهادینه کردن مناسبات و همکاری‌های فیما بین، مذاکرات مربوط به موافقتنامه تجارت و همکاری (TCA) در نوامبر سال ۲۰۰۲ آغاز شد. پس از سه دور مذاکره در تهران و بروکسل و تبادل پیش‌نویس‌های مربوط به همکاری‌های سیاسی و اقتصادی، به یکباره در اواخر سال ۲۰۰۳ این مذاکرات از سوی اتحادیه اروپایی قطع شد. طرف اروپایی علت آن را موضوع برنامه هسته‌ای ایران عنوان کرد. سال ۲۰۰۳ آغاز مرحله سوم در روابط ایران و اروپا است، مرحله‌ای که تا

پاینتخت‌های کشورهای اروپایی برگزار شد. در سال ۲۰۰۰ و در پی ابراز تمایل شورای وزیران اتحادیه اروپا به تقویت مناسبات با جمهوری اسلامی ایران، این شورا از کمیسیون اروپایی خواستار گزارشی از آخرین تحولات مربوط به همکاری‌های دو طرف و زمینه‌های گسترش آنها شد. کمیسیون اروپایی در گزارش توجیهی خود به شورای وزیران اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۱ پیرامون منافع اتحادیه اروپا در همکاری با جمهوری اسلامی ایران آورد: «اتحادیه اروپا برای توسعه مناسبات با ایران هم دلایل سیاسی و هم دلایل اقتصادی دارد. ایران منبع مهم نفت و گاز در یک منطقه مهم استراتژیکی است و منافع عمده‌ای در مناطق همجوار و به‌عنوان مثال آسیای مرکزی دارد. ایران می‌تواند در آینده به‌عنوان شریک اقتصادی منطقه‌ای از پتانسیل قوی برخوردار باشد و فرصت‌های مهمی را برای تجارت و سرمایه‌گذاری در اختیار بگذارد.» در گزارش فوق همچنین آمده است: «جمهوری اسلامی ایران با جمعیت چند ۱۰ میلیون نفری و با تولید ناخالص ملی قابل ملاحظه در مسیر مدرنیزه کردن ساختار اقتصادی و پیشبرد روند خصوصی‌سازی به پیش می‌رود و شرکت‌های اروپایی می‌توانند جایگاه ممتازی در پروژه‌های برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی - اجتماعی این کشور داشته باشند. اتحادیه اروپا باید ارزش ایران را بداند.»

برنامه هسته‌ای چالش جدی

روابط دو جانبه

شورای وزیران اتحادیه اروپا پس از دریافت این گزارش و ارزیابی آن، از کمیسیون اروپایی خواستار تهیه پیش‌نویس پیشنهادی مذاکرات همکاری و موافقتنامه تجارت و همکاری (TCA) به منظور صدور مجوز قانونی مذاکرات مربوط و انعقاد موافقتنامه مذکور بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اروپا شد. در پی توافق ایران و اتحادیه اروپایی و به منظور

می‌شد و طرفین به تبادل نظر در خصوص موضوعات مختلف می‌پرداختند. مشارکت اقتصادی یا گفت و گوهای سازنده مرحله دوم از سال ۱۳۷۷ آغاز شد. این مرحله را «مشارکت اقتصادی» و یا آغاز دور «گفت‌وگوهای سازنده» میان ایران و اروپا نام نهاده اند. که از مشخصات این دوره، مشارکت شرکت‌های اروپایی در طرح‌های توسعه صنعت نفت و گاز و سایر طرح‌هاست. گسترده مردم در انتخابات ریاست‌جمهوری ایران در سال ۱۳۷۶ و موضع‌گیری خردمندانه اتحادیه اروپا در قبال قانون آمریکایی داماتو و مخالفت با اثرات فراسرمزینی قوانین تحریم ثانویه و متعاقب رفت‌وآمدهای سطوح عالی بین مقامات بلندپایه جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اروپا، طرفین را در مسیر سازمادهمی دور جدیدی از گفت‌وگوها با ماهیتی فراگیر و سازنده قرار داد. این گفت‌وگوها بر یافتن زمینه‌های عملی همکاری میان طرفین در بخش‌های انرژی، تجارت و سرمایه‌گذاری، مبارزه با مواد مخدر، پناهندگان، محیط‌زیست و رایزنی و تبادل نظر در موضوعات منطقه‌ای ازجمله خاورمیانه، آسیای مرکزی، بالکان، افغانستان، عراق و موضوعات بین‌المللی ازجمله خلع سلاح، حقوق بشر و تروریسم متمرکز شده بود. تحلیل گران معتقدند علت تغییر رفتار اروپا در این دوره علاوه بر تحولات داخلی ایران به رقابت اروپا با آمریکا در جریان شکل گیری نظم نوین جهانی نیز بر می‌گردد. علاوه بر این مسئله تامین نفت و گاز اروپا از جانب ایران نیز تأثیری عمده داشت. جالب است که در آن دوران آمریکا از سه کشور تامین کننده اصلی نفت اروپا، یعنی ایران، لیبی و عربستان دو کشور را تحریم کرده بود. نکته دیگر امکان سرمایه گذاری در صنایع نفت و گاز ایران است که برای اروپا این بازار بسیار جذابی است.

اروپا باید ارزش ایران را بداند

از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۱، دور گفت‌وگوهای فراگیر بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اروپا به ترتیب در تهران و یکی از

پس از سه دور مذاکره در تهران و بروکسل و تبادل پیش‌نویس‌های مربوط به همکاری‌های سیاسی و اقتصادی، به یکباره در اواخر سال ۲۰۰۳ این مذاکرات از سوی اتحادیه اروپایی قطع شد. طرف اروپایی علت آن را موضوع برنامه هسته‌ای ایران عنوان کرد